

Διψώ
Για ένα
ζωντανό νερό

Μοναχός Ιωάννης

Διψώ
Για ένα
ζωντανό νερό

Μετάφραση:

Ζωή Πλιάκου

Εικαστικά:

Αλέκος Κυραρίνης

Επιμέλεια έκδοσης:

Βασίλης Αργυριάδης

Ἐν πλω

© Εκδόσεις Έν πλῶ
Κολοκοτρώνη 49, Αθήνα 105 60
Τηλ.: 210 3226343 - Fax: 210 3221238
e-mail: info@enploeditions.gr
www.enploeditions.gr
www.facebook.com/enploeditions.gr

Α΄ έκδοση: Οκτώβριος 2018

ISBN: 978-960-619-026-1

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σημείωμα της μεταφράστριας

~9~

Πρόλογος

~11~

Προσκυνητής των αδύτων

~15~

Η μεταμόρφωση της καθημερινότητας

~35~

Η πνευματικότητα του μέλλοντος

~49~

Η προοπτική στις εικόνες

~67~

Γνώθι σαυτόν

~73~

Διψώ για ένα ζωντανό νερό

~87~

Για ποια αγάπη μιλάτε;

~99~

Η νοερά προσευχή

~119~

Σημείωμα της μεταφράστριας

Θα ήταν ίσως χρήσιμο να λάβουμε υπόψη, όσοι αφιερώσουμε χρόνο στην ανάγνωση αυτού του μικρού βιβλίου, ότι ο π. Ιωάννης απευθύνεται σε Γάλλους ορθοδόξους, πράγμα που σημαίνει ότι οι ακροατές του δεν είναι ορθόδοξοι χριστιανοί εκ καταγωγής ή εκ γενετής. Σημαίνει, επίσης, ότι έχουν μια άλλη πνευματική παράδοση, τόσο σε διαβάσματα, θεάματα όσο και σε αναζητήσεις. Πράγματι, στην έκφρασή του ο π. Ιωάννης είναι ενθουσιαστικός αλλά και ελλειπτικός· εννοεί περισσότερα από όσα εκφράζει. Γι' αυτό και σε πολλά σημεία ο λόγος του φέρνει στον νου την Αγία Γραφή, Πατέρες και ασκητές της Παράδοσής μας, λόγια και εκφράσεις ακόμη και σύγχρονων ορθόδοξων αγίων. Από τις ολίγιστες αυτές διαπιστώσεις, πρόδηλη είναι η διαχρονικότητα και οικουμενικότητα της Ορθόδοξης χριστιανικής πίστης, γεγονός χαροποιό, που προξενεί ευθύνη και συμβάλλει στην αυτογνωσία μας.

Στη διάρκεια ενός υπέροχου ταξιδιού με τη νεανική συντροφιά του Αγίου Φιλίππου Θησειού στη νοτιοδυτική Γαλλία, είχαμε τη χαρά να γνωρίσουμε τον πατέρα Ιωάννη. Τον επισκεφθήκαμε στη Σκήτη της Αγίας Πίστεως, όπου ζει με τη μικρή του συνοδεία. Στη θεία Λειτουργία τις Κυριακές, συμμετέχουν πιστοί και οικογένειες, που ταξιδεύουν ακόμη και 200 χλμ. για να φθά-

σουν εκεί. Η επίσκεψή μας έγινε τον Αύγουστο του 2009. Η Σκήτη είναι σκαρφαλωμένη στα κατάφυτα υψώματα της Σεβέν (Cevennes) και παλιά ήταν σταθμός στον δρόμο που οδηγούσε στο Σαν Ντιέγκο ντι Κομποστέλλα, το γνωστό μεγάλο ακόμη και σήμερα χριστιανικό προσκύνημα. Αλησμόνητα κατανυκτικός ο εσπερινός, τον οποίο τέλεσε ο π. Ιωάννης στα γαλλικά και στα ελληνικά και πεντανόστιμα τα ντοματίνια και τα καρότα που μας φίλεψε. Ήταν Τετάρτη.

Η αγία Πίστη (*Sainte Foy*) καταγόταν από την Ακουιτανία, περιοχή της νότιας Γαλλίας, και ήταν μικρούλα, ούτε δεκαπέντε χρονών, όταν μαρτύρησε για την πίστη της στον Χριστό κατά τους διωγμούς του Διοκλητιανού. Την ευλαβούνται στη νοτιοκεντρική Γαλλία, πολύ στην Καταλονία, αλλά και σε όλο τον κόσμο. Την επικαλούνται ειδικά οι φυλακισμένοι και αδίκως καταδικασμένοι, όπως ήταν άλλωστε και εκείνη. Η μνήμη της γιορτάζεται στις 6 Οκτωβρίου. Ναι, η πρωτεύουσα του Νέου Μεξικού των ΗΠΑ Σάντα Φε, που χτίστηκε από Ισπανούς, φέρει το όνομά της.

Αγία Πίστη γιορτάζει η Εκκλησία και στις 17 Σεπτεμβρίου. Πρόκειται για τη νεαρή κόρη της αγίας Σοφίας, που σύμφωνα με την Παράδοση, μαρτύρησε με τη μητέρα και τις αδελφές της, Αγάπη και Ελπίδα, στη Ρώμη επί αυτοκράτορος Αδριανού.

Πρόλογος

Σε αυτή τη σειρά ομιλιών και άρθρων, έχω σκοπό να μοιραστώ ό,τι άκουσα και έζησα κοντά στους μοναχούς του Άθωνα και κοντά στον πατέρα Σεραφείμ, πνευματικό μου Πατέρα, ηγούμενο της μονής του Αγίου Σάββα στην έρημο της Ιουδαίας. Οι αναφορές σε κείμενα δεν είναι πάντοτε συγκεκριμένες· όχι από αμέλεια, αλλά επειδή όλα αυτά έχουν πια γίνει ο ίδιος μου ο εαυτός.

Χρέος του ανθρώπου είναι να εκπληρώσει, όσο ζει, την κλήση του: να μεταμορφώσει, δηλαδή, τα πάθη του σε αρετές και να αναγεννηθεί πλήρως. Αυτή η μεταμόρφωση δεν καταλήγει σε αυτάρεσκο εγωισμό, αλλά ανοίγει την καρδιά στο θείο και στολίζει τη δημιουργία με έργα δοξαστικά.

Η πορεία από τον νου στην καρδιά είναι όπως ένα προσκύνημα· ο πιστός ακολουθεί έναν δρόμο, την Παράδοση, και έχει ένα όχημα, τη Λειτουργική Ζωή. Παράδοση και Λειτουργική Ζωή είναι δύο εργαλεία που έχουν σφυρηλατηθεί από την εμπειρία των Πατέρων της ερήμου. Δεν δυσκολεύουν τον πιστό, αντιθέτως τον προστατεύουν από τις ενέδρες, τις οποίες συναντά στην πορεία του κάθε αναζητητής του Απόλυτου.

Σ' ένα χωριό, υπήρχε ένας λόφος τόσο ωραίος που οι άνθρωποι αποφάσισαν να χτίσουν εκεί έναν λευκό ναό· έφεραν μηχανήματα, άνοιξαν θεμέλια, έφεραν μάρμαρα, πολύτιμη ξυλεία και

καθαρό χρυσάφι. Έχτισαν έναν λευκό ναό.

Σ' ένα χωριό, υπήρχε ένας λόφος τόσο ωραίος, που οι άνθρωποι αποφάσισαν να χτίσουν εκεί έναν λευκό ναό· ξεχέρσωσαν τον τόπο, πελέκησαν τις πέτρες, έκοψαν δέντρα για να τα κάνουν δοκάρια. Έχτισαν έναν λευκό ναό.

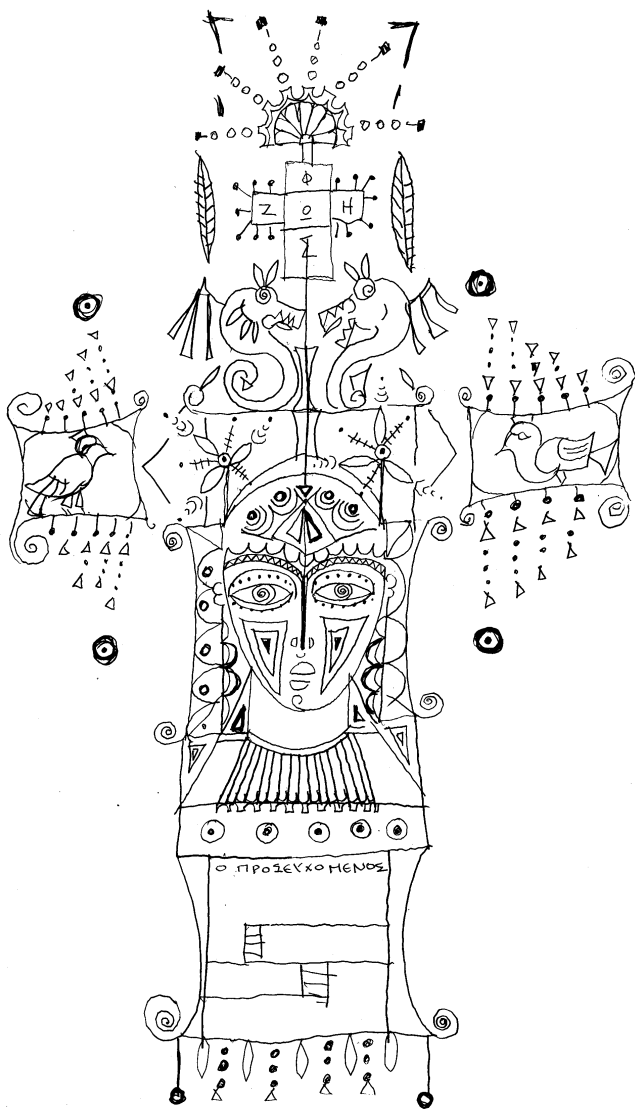
Και στις δύο ιστορίες το αποτέλεσμα είναι ένας λευκός ναός. Όμως ο ένας κατασκευάστηκε από υλικά ξένα, φερτά, ενώ ο άλλος, αυτός που χτίστηκε με υλικά από τον ίδιο τον λόφο, από τη «σάρκα» του, θα γίνει τόπος της φανέρωσης του Θεού. Δεν χρειάζεται να φέρουμε στην καρδιά του ανθρώπου τίποτε απ' έξω· όλα είναι χαραγμένα και βρίσκονται εκεί εν σπέρματι. Η ουσιαστική δουλειά ξεκινάει από τον ίδιο τον άνθρωπο. «Η μήπως δεν ξέρετε ότι το σώμα σας είναι ναός του Αγίου Πνεύματος, που σας το χάρισε ο Θεός και βρίσκεται μέσα σας;» (Α' Κορ. 6,19).

Η Παράδοση δεν διδάσκει κάτι το έξοχα ασυνήθιστο ή θαυμασίο, αποκαλύπτει, αντίθετα, τη λαμπρότητα του απλού, φανερώνει την άρρητη Παρουσία στην καθημερινότητα.

Το Ιερό δεν ανήκει στην ιστορία, διαφορετικά θα παρήκμαζε και θα το κατέπνιγαν οι περιστάσεις. Το Ιερό είναι αδιάλειπτα παρόν, ξετυλίγεται αδιάκοπα, είναι αιώνιο, απηχεί την αιωνιότητα και τη στιγμή συγχρόνως. Για να ανοιχτούμε στο Ιερό, πρέπει να ανακαλύψουμε ξανά την αθωότητα, τον θαυμασμό, την έκπληξη να ξαναγίνουμε μικρά

παιδιά. Ο Χριστός μάς αναζητά. Ας Τον αφήσουμε να μας αρπάξει, ενδυόμενοι την άκρα πτωχεία, που δεν είναι άλλη από την πτωχεία της καρδιάς. Αυτή η ιερή σαλότητα δίνει φτερά στον πιστό, του επιτρέπει να ολοκληρώσει τη δημιουργία, να συνεργαστεί με τον Δημιουργό, να αφήσει έργα ωραιότητας για τις γενιές που θα έρθουν. Στο βάθος του είναι δεν είναι γραμμένοι Νόμοι. Στο βάθος του είναι αναπαύεται η Θεία Παρουσία.

Ιωάννης Μοναχός

Προσκυνητής των αδύτων¹

Αδελφέ Ιωάννη, πώς γίνατε μοναχός;

Έγινα μοναχός όχι για να αποφύγω τον κόσμο, αλλά για να διεισδύσω στο νόημα της ζωής, για να γνωρίσω τον κόσμο βαθύτερα και σε μια διάσταση πιο προσωπική.

Πριν γίνω μοναχός, ήμουν δημοσιογράφος. Πήγα στο Άγιο Όρος, στην Ελλάδα, για να γράψω ένα άρθρο για μια γιαπωνέζικη εφημερίδα στην οποία κρατούσα το καλλιτεχνικό ρεπορτάζ. Μια μέρα, περπατώντας στο δάσος, βρέθηκα μπροστά σε μια ερειπωμένη εκκλησία. Μπήκα, και στην κρύπτη της ανακάλυψα ένα οστεοφυλάκιο. Η τυχαία αυτή συνάντηση ήταν για μένα η αποφασιστική στροφή. Ήμουν τριάντα ετών. Στην ηλικία αυτή, το μόνο που σκέφτεται κανείς είναι να καταβροχθίσει τη ζωή, αναζητώντας την άμεση ευχαρίστηση, τη δύναμη, τη γνώση. Ξαφνικά αντίκρισα κατά πρόσωπο την ίδια μου την πραγματικότητα. Κάποια μέρα θα βρεθώ εκεί, στην άλλη όχθη χωρίς να έχω ζήσει. Κατάλαβα ότι δεν ζούσα για μένα, αλλά για την εντύπωση που ήθελα να δώσω στους άλλους για μένα. Βγαίνοντας από την εκκλησία, ταραγμένος από τη θέα του οστεο-

¹ Συζήτηση με τον *Alain Chevillat*: καταγράφηκε το 1991 για το περιοδικό *Terre du Ciel* (Γη του Ουρανού).

φυλακίου, βλέπω έναν γέρο μοναχό – δεν τον είχα συναντήσει ποτέ άλλοτε. Πολλές φορές η Θεία Πρόνοια μας στέλνει το πρόσωπο που πρέπει, τη στιγμή που πρέπει. Του ζήτησα να μου μιλήσει για το πνευματικό νόημα της εικόνας, όμως δεν μιλούσε καμία από τις γλώσσες που μιλούσα. Για να μου εξηγήσει, λοιπόν, το νόημα της εικόνας άρχισε να ψέλνει στα ελληνικά. Δεν καταλάβαινα λέξη, αλλά το άκουσμα μου προκάλεσε καινούργια ταραχή: ήταν για μένα πρωτάκουστο. Η συγκίνηση δεν ήταν εγκεφαλική ή αισθητική· είχε αγγίξει τα βάθη της καρδιάς. Ψάλλοντας έναν ύμνο, ερμήνευε το μυστήριο της εικόνας της Σταύρωσης. Ξεπερνώντας τις λέξεις, αντιλήφθηκα την απάνθρωπη οδύνη και την υπεράνθρωπη δύναμη. Ανακάλυπτα Εκείνον που πέθανε σαν σκλάβος και δοξάστηκε ως Θεός. Από έναν απλό ύμνο, ανακάλυψα μια καινούργια «γλώσσα», τη γλώσσα της καρδιάς. Πέθανα για κάτι και ξαναγεννήθηκα σε μια νέα πραγματικότητα. Επιστρέφοντας στο Παρίσι, το μόνο που σκεπτόμουν ήταν να διδαχθώ, να ζήσω σε αυτή τη γλώσσα, στη γλώσσα της καρδιάς. Η θεία Πρόνοια με οδηγούσε ακόμη: στο μετρό, μπέρδεψα την έξοδο και βγαίνοντας πέρασα, τυχαία, μπροστά από μια ορθόδοξη εκκλησία.

Βρέθηκα σε μια ακολουθία. Όλα έβρισκαν μέσα μου απήχηση: το χρυσό των εικόνων, το θυμίαμα, η πανηγυρική Λειτουργία, η καταναυκτική ατμόσφαιρα της σύναξης των πιστών... Είπα στον εαυ-

τό μου: πρέπει να μπω για τα καλά σε αυτόν τον δρόμο. Κι έτσι έγινα προσκυνητής των αδύτων.

Έγινα μοναχός για να γνωρίσω σε βάθος αυτή τη γλώσσα, τη γλώσσα της καρδιάς, που δεν σου αποκαλύπτεται παρά μόνο με την εμπειρία, με το βίωμα· και το βίωμα προϋποθέτει σχέση εμπιστοσύνης με την αιωνιότητα την κάθε στιγμή· αυτή η γλώσσα δεν αρνείται τον κόσμο, αντιθέτως τον αφουγκράζεται, τον παντρεύεται, τον μεταμορφώνει, τον καλεί με το όνομά του, ζει μαζί του το θάυμα της καθημερινότητας.

Ο μοναχός δεν απορρίπτει τον κόσμο, πράγμα που θα σήμαινε ότι απορρίπτει τον ίδιο του τον εαυτό. Αντιθέτως, βρίσκεται στην καρδιά του κόσμου και η σχέση του μοναχού με τον κόσμο είναι εκλεπτυσμένη και ουσιαστική.

Και ορθόδοξος, πώς γίνατε;

Όταν παίρνεις μια απόφαση, σου δίνεται και η δύναμη να την πραγματοποιήσεις. Από τη στιγμή που η επιθυμία πήρε σάρκα και οστά, έμενε να βρεθεί ο τόπος για να ριζώσω. Στην ορθόδοξη Παράδοση, η αναζήτηση τόπου ταυτίζεται με την αναζήτηση πνευματικής πατρότητας. Χρειάζεται ένας Πατέρας που να σε κρατάει σε εγρήγορση ώστε να αντιληφθείς αυτή τη «γλώσσα» –δεν πρόκειται για την ομιλία ή την παιδεία– ένας Πατέρας που να σε αφυπνίσει, για να νιώσεις το

σκίρτημα της θείας Παρουσίας μέσα σου. Δεν αποζητούσα διανοητική κατανόηση, δεν ήθελα να διδαχθώ μια καινούργια τεχνική επιθυμούσα να μυηθώ στη ζώσα και βιωμένη Παράδοση. Αυτό σημαίνει: δουλειά στους αγρούς, δηλαδή χειρωνακτική εργασία, να μάθεις να προσεύχεσαι, να μάθεις να σέβεσαι, να μάθεις να ζεις με την καθοδήγηση ενός γέροντα, να μάθεις να συνομιλείς μυστικά με τον ζώντα Χριστό. Ήθελα να γνωρίσω σε βάθος τον Λόγο, δηλαδή τα θεία Ονόματα, τη ζωογόνο δύναμη του Πνεύματος, και όχι το γράμμα που πετρώνει το Πνεύμα. Το ότι δεν μιλούσα ελληνικά δεν με εμπόδισε καθόλου. Έφυγα για το Άγιο Όρος και μετά πήγα στην έρημο της Ιουδαίας, όπου έμεινα πολλά χρόνια. Είχα ανάγκη στη νέα μου πίστη ο Θεός να είναι για μένα το παν. Γνωρίζω ότι ο Θεός μιλά σε «καθαρά καρδιά», όμως, πριν η καρδιά ειρηνέψει, μέσα στην έρημο επιστρέφουν όλα τα πάθη μας, όλες οι αδυναμίες μας, όλα τα όνειρα και οι μωροφιλοδοξίες μας, ό,τι ανεκπλήρωτο, ό,τι δεν κάναμε σωστά: χρειάζεται πολλή δουλειά για να καθαριστεί και να λαγαρίσει ο εαυτός πριν μπει, με τη Χάρη του Θεού, στην έσω Σιωπή.

Εκεί συναντήσατε τον πνευματικό σας Πατέρα;

Ένας μοναχός που είχε έρθει στο Άγιο Όρος μου μίλησε για τον πατέρα Σεραφείμ, ο οποίος ζούσε

στο μοναστήρι του Αγίου Σάββα, στην έρημο της Ιουδαίας, κοντά στη Νεκρά Θάλασσα. Μετά από πολλές δυσκολίες, πήγα να τον συναντήσω. Αμέσως κατάλαβα ότι αυτός ήταν ο οδηγός που ζητούσα. Είχε μια φωτεινή ομορφιά. Μια φωτεινότητα που δεν σε παραπλανά, αλλά σε φωτίζει, σε μεταμορφώνει, σε ειρηνεύει με λόγους αληθείας, με απόσταγμα απλότητας. Αυτός ο Γέροντας έκανε φανερό σε μένα την Παρουσία του Θεού. Αποφάσισα ότι θα γίνω μοναχός και ότι στον άνθρωπο αυτό θα έκανα Υπακοή.

Ο π. Σεραφείμ σάς δέχτηκε αμέσως;

Όχι, κι αυτό ήταν το πρώτο μου μάθημα. Φανταστείτε, σας παρακαλώ· ένας νέος άνδρας τριάντα τριών ετών, φθάνει στην έρημο της Ιουδαίας, έχοντας εγκαταλείψει τα πάντα και μια πολύ καλή ζωή στο Παρίσι, και ζητά να ενταχθεί στο κοινόβιο. Με έβαλαν στην κουζίνα· το φαντάζεστε; Εμένα, έναν Γάλλο! Μου έμαθαν να σκουπίζω το πάτωμα, να πλένω πιάτα... Βέβαια, το πλύσιμο των πιάτων στην έρημο δεν είναι απλή υπόθεση, γιατί το νερό είναι λιγοστό. Ξαναμάθαινα, όπως ένα μικρό παιδί, καθημερινά πράγματα και πώς αυτά συνδέονται με το Πνεύμα. Δεν επρόκειτο για μάθηση πρακτική. Ήταν μύηση. Υπάρχει τόση ομορφιά στην απλή κίνηση, ομορφιά που μπορεί να γίνει δοξολογία, μαρτυρία, σάρκωση της Παρουσίας.